

12. 10. 2010

ID: 67244

Záměna účastníka

Je-li při rozhodování o navrženém přistoupení do řízení zřejmé, že dosavadní žalobce nebo žalovaný již v době zahájení řízení nebyl věcně legitimován, nejsou splněny podmínky k tomu, aby soud připustil přistoupení dalšího účastníka na jeho stranu; nápravu v tomto případě lze zjednat jen prostřednictvím záměny účastníka ve smyslu ustanovení § 92 odst.2 o.s.ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 2786/2008, ze dne 28.1.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce T., s. s r.o., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) Z. K., zastoupenému advokátem, a 2) P. B., o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem a o neplatnost zástavní smlouvy, vedené u Okresního soudu Praha - východ pod sp. zn. 4 C 529/2005, o dovolání žalovaného 1) proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 16. dubna 2008 č.j. 30 Co 176/2008-45, tak, že usnesení krajského soudu, usnesení Okresního soudu Praha - východ ze dne 31. ledna 2008 č.j. 4 C 529/2005-36 a rozsudek Okresního soudu Praha - východ ze dne 26. května 2008 č.j. 4 C 529/2005-61 ve znění usnesení ze dne 23. června 2008 č.j. 4 C 529/2005-65 se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu Praha - východ k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu Praha - východ dne 21.12.2005 proti žalovanému 1) domáhal, aby bylo určeno, že "na nemovitostech domu stojícím na pozemku st. parc. č. 332, průmyslovém objektu bez čp/če stojícím na pozemku st. parc. č. 331, pozemku st. parc. č. 332 - zastavěná plocha a nádvoří o výměře 98 m² a pozemku st. parc. č. 331 - zastavěná plocha a nádvoří o výměře 635 m², zapsaných v katastru nemovitostí na LV, obec L., okres P.-v. u katastrálního úřadu pro S. k., KP P.-v., nevázne zástavní právo zřízené smlouvou o zřízení zástavního práva uzavřené dne 18.11.2004 mezi žalobcem a žalovaným 1)" a že "zástavní smlouva uzavřená mezi žalobcem a žalovaným dne 18.11.2004, na základě níž byl proveden vklad zástavního práva na LV v k.ú. L., okres P.-v. je neplatná". Žalobu zdůvodnil zejména tím, že zástavní smlouva ze dne 18.11.2004 byla uzavřena "k zajištění údajných pohledávek ve výši 1.803.239,33 Kč a 453.000,- Kč" žalovaného 1) proti žalobci. Žalovaný 1) byl v té době jednatelem žalobce a zástavní smlouvu uzavřel za žalobce bez "předchozího nebo následného souhlasu valné hromady společnosti"; zástavní smlouva je proto neplatná a na žalobcových nemovitostech nemůže váznout na základě ní zřízené zástavní právo.

Podáním ze dne 30.1.2006, které došlo Okresnímu soudu Praha - východ dne 31.1.2006, žalobce vzal žalobu ve věci určení neplatnosti zástavní smlouvy ze dne 18.11.2004 zpět. Okresní soud Praha - východ usnesením ze dne 12.2.2007 č.j. 4 C 529/2005-10 řízení v této části zastavil; podle potvrzení ve spise usnesení nabylo právní moci dnem 10.3.2007.

Žalovaný 1) v průběhu řízení mimo jiné namítal, že svoji pohledávku vůči žalobci, zajištěnou sporným zástavním právem, smlouvou ze dne 26.11.2004 postoupil žalovanému 2), že dopisem ze dne 26.11.2004 postoupení pohledávky oznámil žalobci a že změna v osobě zástavního věřitele byla ještě v roce 2004 vyznačena též v Katastru nemovitostí.

Žalobce poté (při jednání u soudu prvního stupně dne 31.1.2008) navrhl, aby do řízení přistoupil žalovaný 2).

Okresní soud Praha - východ usnesením ze dne 31.1.2008 č.j. 4 C 529/2005-36 návrhu na přistoupení žalovaného 2) do řízení vyhověl. Dospěl k závěru, že - s ohledem "na současný zápis v katastru nemovitostí" - jsou splněny předpoklady pro přistoupení žalovaného 2) do řízení podle ustanovení § 92 odst.1 o.s.ř.

K odvolání žalovaného 2) Krajský soud v Praze usnesením ze dne 16.4.2008 č.j. 30 Co 176/2008-45 usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Dovodil, že smyslem přistoupení dalšího účastníka do řízení ve smyslu ustanovení § 92 odst.1 o.s.ř. je "odstranění nedostatku aktivní nebo pasivní věcné legitimace, který tu byl již v době zahájení řízení a který by jinak vedl k zamítnutí žaloby, přičemž se ukazuje, že je hospodárné, aby věc byla projednána a rozhodnuta v rámci již zahájeného řízení i vůči další osobě", že přistoupení dalšího účastníka může navrhnout jen žalobce a že se nevyžaduje souhlas toho, kdo má přistoupit na stranu žalovaného. Poté, co zjistil, že k žalobcovým nemovitostem bylo zřízeno zástavní právo "s právními účinky vkladu ke dni 25.11.2004" a že dne 26.11.2004 žalovaní uzavřeli smlouvu o postoupení pohledávek, odvolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně vyhověl návrhu žalobce na přistoupení žalovaného 2) do řízení "i s ohledem na námitku pasivní věcné legitimace žalovaného 1)" v souladu s ustanovením § 92 odst.1 o.s.ř.

Okresní soud Praha - východ poté rozsudkem ze dne 26.5.2008 č.j. 4 C 529/2005-61 ve znění usnesení ze dne 23.6.2008 č.j. 4 C 529/2005-65 určil, že "na domě, pozemku parc. č. st. 332 - zastavěné ploše a nádvoří, pozemku parc. č. st. 331 - zastavěné ploše a nádvoří a průmyslovém objektu bez čp. na pozemku parc. č. st. 331, zapsaných na VL pro obec a k.ú. L. u Katastrálního úřadu pro S. k., katastrálního pracoviště P.-v., nezávazně zástavní právo podle smlouvy o zřízení zástavního práva z 18.11.2004 uzavřené mezi žalobcem a žalovaným 1)", žalobu vůči žalovanému 1) zamítl a rozhodl, že žalovaný 2) je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 13.242,- Kč k rukám advokáta JUDr. A. D. a že žalobce je povinen zaplatit žalovanému 1) na náhradě nákladů řízení 11.800,- Kč k rukám advokáta Mgr. J. R. Ve věci samé dospěl k závěru, že zástavní smlouvu ze dne 18.11.2004 je neplatná, neboť byla ze strany žalobce uzavřena v rozporu s ustanovením § 196a odst.1 obchodního zákoníku bez předchozího souhlasu valné hromady, a že proto podle ní nemohlo vzniknout zástavní právo. Proti žalovanému 1) byla žaloba zamítnuta pro nedostatek pasivní věcné legitimace; žaloba byla proti němu podána dne 21.12.2005, kdy již zástavní právo svědčilo žalovanému 2).

Proti usnesení odvolacího soudu ze dne 16.4.2008 č.j. 30 Co 176/2008-45 podal žalovaný 1) dovolání. Namítá, že již v době zahájení řízení nebyl v "postavení zástavního věřitele" a že "nesprávný postup žalobce spojený s podáním žalobního návrhu v soudním řízení není možné dodatečně zhojit postupem žalobce podle § 92 odst.1 o.s.ř., představujícím obcházení postupu žalobce podle § 96 odst.1 o.s.ř. vůči žalovanému 1)". Podle názoru dovolatele nelze vyhovět návrhu, aby na stranu žalovaného, který není a v době zahájení řízení nebyl pasivně věcně legitimován, přistoupil další účastník, i kdyby "jinak byly formální předpoklady uvedené v § 92 odst.1 o.s.ř. splněny", a není přípustné "zaměření žalobního návrhu vůči dalšímu účastníkovi řízení na straně žalované jen z důvodu vyvstálé žalobcovy nejistoty o tom, zda nastala či nenastala skutečnost, s níž právní předpis spojuje přechod práva, v době před zahájením soudního řízení". Žalobce navrhl, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 o.s.ř. a že jde o usnesení, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. b) o.s.ř., přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Podle ustanovení § 92 odst. 1 o.s.ř. na návrh žalobce může soud připustit, aby do řízení přistoupil další účastník. Souhlasu toho, kdo má takto do řízení vstoupit, je třeba, jestliže má vystupovat na

straně žalobce.

Podle ustanovení § 92 odst.2 o.s.ř. na návrh žalobce může soud se souhlasem žalovaného připustit, aby žalobce nebo žalovaný z řízení vystoupil a aby na jeho místo vstoupil někdo jiný. Má-li být takto zaměněn žalobce, je třeba, aby s tím souhlasil i ten, kdo má na jeho místo vstoupit.

Podle ustanovení § 92 odst.3 o.s.ř. se ustanovení odstavců 1 a 2 nepoužije v případech uvedených v ustanovení § 107a o.s.ř..

Žalobce má - jak vyplývá z dispoziční zásady ovládající zahájení sporného řízení (a o takové řízení se jedná i v posuzovaném případě) - mimo jiné procesní právo navrhnout, aby do řízení přistoupil další účastník nebo aby (dosavadní) žalobce nebo žalovaný z řízení vystoupil a na jeho místo vstoupil někdo jiný. Návrhu na přistoupení dalšího žalobce do řízení může soud vyhovět jen tehdy, vysloví-li s tím "další" žalobce souhlas, souhlas žalovaného a toho, kdo má přistoupit na jeho stranu, se nevyžaduje. Návrhu, aby žalobce nebo žalovaný z řízení vystoupil a aby na jeho místo vstoupil někdo jiný (návrhu na záměnu dosavadního žalobce nebo žalovaného), soud může vyhovět, jen vysloví-li s tím souhlas žalovaný a souhlasí-li také ten, kdo má vstoupit na místo žalobce ("nový žalobce"); souhlas toho, kdo má vstoupit na místo žalovaného ("nového žalovaného"), se nevyžaduje.

Smyslem přistoupení dalšího účastníka do řízení a záměny některého z dosavadních účastníků za jiného účastníka je - jak správně uvedl též odvolací soud - odstranění nedostatku aktivní nebo pasivní věcné legitimace, který tu byl již v době zahájení řízení (před podáním žaloby u soudu) a který by jinak vedl k zamítnutí žaloby, přičemž se ukazuje, že je hospodárné, aby věc byla projednána a rozhodnuta v rámci již zahájeného řízení i vůči další nebo proti jiné osobě. Nastala-li právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde, až po zahájení řízení (po podání žaloby), není to důvodem k tomu, aby do řízení přistoupil další účastník nebo aby došlo k záměně dosavadního účastníka řízení; v takovém případě může žalobce navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka, a soud jeho návrhu vyhová, jestliže se prokáže, že taková právní skutečnost opravdu nastala a jestliže s tím souhlasí ten, kdo má vstoupit na místo žalobce (§ 107a o.s.ř.).

Žalobcem navržené přistoupení dalšího účastníka do řízení má právní účinky, jen jestliže je soud připustí; přistoupení do řízení nastává dnem právní moci usnesení. Přistoupení dalšího účastníka do řízení soud nepřipustí zejména tehdy, kdyby v důsledku něho nastal nedostatek podmínky řízení, pro který by bylo nutné řízení zastavit, kdyby nebylo nepochybné, čeho se žalobce domáhá proti tomu, kdo má do řízení přistoupit na straně žalovaného, kdyby nebylo jednoznačné, čeho se proti žalovanému domáhá ten, kdo má do řízení přistoupit jako další žalobce, nebo kdyby přistoupení dalšího účastníka do řízení bylo v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení. Podle již ustálené judikatury je nepřipustné též to, aby institut záměny účastníka byl obcházen tím, že žalobce navrhne, aby do řízení přistoupil další účastník (další žalovaný nebo další žalobce), se záměrem, že posléze (po připuštění přistoupení dalšího účastníka do řízení soudem) vezme buď zpět žalobu proti původnímu žalovanému nebo vezme zpět svou žalobu s tím, že v řízení bude pokračovat jen další žalobce. Je-li při rozhodování o navrženém přistoupení do řízení zřejmé, že dosavadní žalobce nebo žalovaný již v době zahájení řízení nebyl věcně legitimován, nejsou splněny podmínky k tomu, aby soud připustil přistoupení dalšího účastníka na jeho stranu; nápravu v tomto případě lze zjednat jen prostřednictvím záměny účastníka ve smyslu ustanovení § 92 odst.2 o.s.ř. (srov. též právní názor uvedený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.12.2005 sp. zn. 21 Cdo 1421/2005, které bylo uveřejněno pod č. 47 v časopise Soudní judikatura, roč. 2006, nebo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006 sp. zn. 29 Odo 119/2006, které bylo uveřejněno pod č. 1 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2007).

Podle ustálené judikatury jsou v řízení o určení, zda tu zástavní právo je či není (a o takové určení

jde také v projednávané věci), věcně legitimováni zástavní věřitel a zástavní dlužník (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3.4.2002 sp. zn. 21 Cdo 679/2001, který byl uveřejněn pod č. 77 v časopise Soudní judikatura, roč. 2002).

V projednávané věci žalobce navrhl přistoupení Pavla Bubáka [žalovaného 2)] do řízení na straně žalované za situace, kdy již v době zahájení řízení (v den podání žaloby) bylo ze žalobcem předložených listin (zejména z oznámení o postoupení pohledávky podle smlouvy ze dne 26.11.2004 a výpisu z katastru nemovitostí, vyhotoveného Katastrálním úřadem pro S. k., katastrálním pracovištěm P.-v. dne 2.11.2005) zřejmé, že zástavním věřitelem pohledávky zajištěné sporným zástavním právem na nemovitostech žalobce je žalovaný 2) a že tedy žalovaný 1) není nositelem věcné legitimace. Nemohly proto být - jak vyplývá z výše uvedeného - splněny podmínky k tomu, aby soudy připustily přistoupení žalovaného 2) do řízení podle ustanovení § 92 odst.1 o.s.ř., neboť žalobcův návrh na přistoupení žalovaného 2) do řízení musel mít nutně za následek nepřípustné obcházení institutu záměny účastníka. Způsobitelným právním prostředkem k odstranění nedostatku pasivní věcné legitimace byla pouze záměna žalovaného 1) za žalovaného 2), provedená postupem podle ustanovení § 92 odst.2 o.s.ř. a za podmínek v něm uvedených.

Protože pro připuštění žalobcem navrženého přistoupení žalovaného 2) do řízení nebyly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 92 odst.1 o.s.ř., nemůže být usnesení odvolacího soudu správné, neboť spočívá na chybném právním posouzení věci; Nejvyšší soud České republiky je proto zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky též toto rozhodnutí a akcesorický rozsudek soudu prvního stupně ze dne 26.5.2008 č.j. 4 C 529/2005-61 ve znění usnesení ze dne 23.6.2008 č.j. 4 C 529/2005-65 [§ 243b odst.3 věta druhá, § 242 odst.2 písm.b) o.s.ř.].

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)